

[यण सन्धि]

Subscribe

Gyansindhu Coaching Classes

सूत्र - इकोयणचि

YouTube

इक् + यण + अच्
↓ ↓ ↓
इ, उ, ऋ य, व, र, ल स्वर

इक् + अच् = यण

इ/ई + स्वर = य → अति + आधिकम् = अत्याधिकम्

उ/ऊ + स्वर = व → मधु + अरिः = मध्वरिः

ऋ + स्वर = र → मातृ + आज्ञा = मात्राज्ञा

ॠ + स्वर = ल → ॠ + आकृतिः = लाकृतिः

अन्य उदाहरण -

अति + आचार = अत्याचार   अभि + उदय = अभ्युदय

यदि + अपि = यद्यपि   नदी + ऊर्मिः = नद्यूर्मिः
ई + ऊ = यू

सु + आगतम् = स्वागतम्

अधि + अयनम् = अध्यायनम्

अनु + रक्षणम् = अन्वेषणम्

इति + आदि = इत्यादि

धातृ + अंश = धातृश

वधू + आदेश = वध्वादेश

सुधी + उपास्य = सुध्युपास्य

Gyansindhu
Coaching
Classes

सूत्र → रचोऽयवायावः

रच + अय + अय + आय + आव
↓ ↓ ↓ ↓ ↓
र, ओ } + स्वर = ये चार बनेंगे।
रे, औ }

र + अ/आ/स्वर = अय → ने + अनम् = नयनम्

रे + अ/आ = आय → गै + अनम् = गायनम्

ओ + अ/आ = अय्व् अय्व् → यो + अनम् = पवनम्

औ + अ/आ = आव् → पो + अकः = पावकः

अन्य महत्वपूर्ण उदाहरण —

गुरो + र → गुरुवे

नायकः — नै + अकः

गायकः — गै + अकः

धावकः — धौ + अकः

नाविकः — नौ + अकः

पवित्रम् — पो + अकः

हरये — हरे + र

मुनये — मुने + र

श्रौ + अनम् — श्रवणम्

द्वौ + एव = द्वावेव

गै + इका — गायिका

शै + इका — शायिका

भौ + अनम् — भवनम्

शी + अनम् — शैयनम्

चै + अनम् — चयनम्

रतौ + अपि — रतावपि

गो + एषणा — गवेषणा

लो + अणम् = लवणम्

[पूर्वरूप सन्धि]

रुडः पदान्तादति

रु, ओ

पदान्तात् + अति

पद के अन्त में

अ होने पर

पदान्तात् + रुडः + अति = (ऽ)

रु + ओ + अ = ऽ (अवग्रहचिह्न) ^{पूर्वरूप}

हरे + अव = हरेऽव
रु + अ = ऽ

विष्णौ + अव = विष्णोऽव

रमे + अत्र = रमेऽत्र

वने + अपि = वनेऽपि

को + अपि = कोऽपि

बालको + अपि = बालकोऽपि

बालको + अपि = बालकावपि X X ^{अयादि}

हिन्दी प्रेमियों :-

My another Youtube channel :-

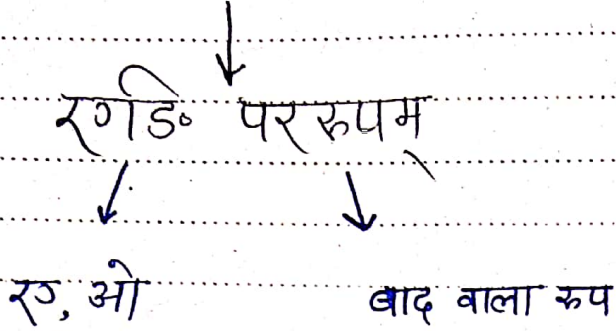
BA STUDY CLASS

Subscribe Both channels :-

Gyansindhu Coaching Classes

[पररूप सन्धि]

☑ YouTube

यदि अकारान्त उपसर्ग + रु,ओ से प्रारम्भ होने वाली धातु = वाद वाला रूप

• प्र + रुजते = प्रेजते

↓
प्र + अ + रु = रु

• उप + औषति = उपोषति

↓
उप + अ + औषति = औ

• प्र + औषति = प्रोषति

↓
प्र + अ + औ = औ

Gyansindhu
Notes

Please Subscribe :

Gyansindhu Coaching Classesssssss